

Fatma Alaca

<https://orcid.org/0000-0001-9772-3413>

Specialist, Ministry of National Education, Osmaniye Şehit Veli Demiryürek BİLSEM, Türkiye, falaca85@gmail.com

Bilal Duman

<https://orcid.org/0000-0002-1282-8425>

Professor Dr. Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Education, Türkiye, bilalduman38@gmail.com

Atf Künyesi | Citation Info

Alaca, F. & Duman, B. (2024). Uzaktan Eğitim Konusunda Dünya ve Türkiye Örneği. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 11 (5), 3183-3195.

Uzaktan Eğitim Konusunda Dünya ve Türkiye Örneği

Öz

Eğitim, öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşimi eski zamanlardan günümüze kadar getiren bir bağıdır. Bu etkileşimin boyutu yazılı, sözlü, yüz yüze, uzaktan ve daha birçok yol ile eğitim-öğretim durumlarının gelişmesine katkı sağlamıştır. Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte eğitim öğretim faaliyetleri de olumlu yönde gelişme göstererek insanların ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmiştir. Yüz yüze yapılan eğitimler teknoloji sayesinde uzaktan yapılabilecek seviyeye gelmiştir. Uzaktan eğitim faaliyetleri önce mektupla ardından radyo yayınları, televizyon programları, telekonferanslar, internet ortamları, sanal dersler derken günümüze kadar ilerlemiştir. Uzaktan eğitimin öğrenciler üzerinde olumlu yönde etkileri olmakla birlikte yetişkin eğitiminde de önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Ülkeler kendi eğitim politikaları ve şartları doğrultusunda uzaktan eğitimi aşamalı olarak uygulamışlardır. Yaşanan afetler, pandemik vakalar sebebiyle de tüm dünya artık uzaktan eğitimi etkin bir şekilde kullanır hale gelmeye başlamıştır. Bu çalışmada, dünyada ve Türkiye’de uzaktan eğitimin tarihsel gelişimine yer verilmiştir. Makalede eğitim kavramı ele alınarak uzaktan eğitim ile ilgili kavramlar ve yapılan faaliyetler incelenmiştir. İncelenen faaliyetler tarihsel olarak tablolandırılmış, dünyada ve Türkiye’de ki durumlar ayrı alt başlıklarda ortaya konulmuştur. Bu

amaçla çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden; uzaktan eğitimle ilgili bilgilerin ve örneklerin incelendiği bir sistematik derleme araştırması yapılarak literatür kaynaklarından faydalanılmıştır.

Anahtar kelimeler: Uzaktan eğitim, Türkiye’ de uzaktan eğitim, Dünyada uzaktan eğitim, Sistematik Derleme

Distance Education in the World and Turkey

Abstract

Education is a bond that brings the interaction between teacher and student from ancient times to the present day. The size of this interaction has contributed to the development of education and training situations in written, oral, face-to-face, distance and many other ways. With the advancement of technology, education and training activities have also developed positively and have been shaped in line with the needs of people. Face-to-face trainings have reached a level that can be done remotely thanks to technology. Distance education activities have progressed until today, first by letter, then radio broadcasts, television programmes, teleconferences, internet environments, virtual courses. Although distance education has positive effects on students, it is also known to have an important place in adult education. Countries have gradually implemented distance education in line with their own education policies and conditions. Due to the disasters and pandemic cases, the whole world has started to use distance education effectively. In this study, the historical development of distance education in the world and in Turkey is given. In the article, the concept of education is discussed and the concepts and activities related to distance education are examined. The activities examined are tabulated historically and the situations in the world and in Turkey are presented in separate sub-headings. For this purpose, qualitative research methods were used in the study and literature sources were used by conducting a systematic review research in which information and examples related to distance education were examined.

Keywords: Distance education, Distance education in Turkey, Distance education in the world, Systematic Review

Giriş

Eğitim, insanlığın Dünyada var oluşundan bu yana ister kendiliğinden ister bir başkası tarafından fark edilen, öğrenilen, uygulanan, sonucu olan bir durumdur. Eğitim durumları insanların amaçlarına ulaşmaları yolunda yapmış oldukları faaliyetlerin içeriğidir. Bu içerikler insanın var olduğu her yerde mekâna, hazır bulunuşluğa, kişi sayısına, yaş grubuna, öğretmenin özelliklerine, ülkelerin durumlarına ve daha birçok farklılığa göre şekillenir. Teknolojide yaşanan gelişmelerde eğitimin içeriğindeki düzenlemeler ile doğrudan ilişkilidir. Dünyanın her yerinde eğitim bu gibi sebeplerle farklılaşır ve zenginleşir. Çünkü bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak için ülkeler eğitim politikaları ve programları geliştirir. Uzaktan eğitim de geliştirilen bu eğitim programlarından biridir. Uzaktan eğitim; öğretmen ve öğrencinin ayrı

mekânlarda olduğu, zaman sınırını ortadan kaldırılarak istenen zamanda öğrenme ve öğretme faaliyetlerinin gerçekleştiği ve basılı materyaller veya elektronik araçlar vasıtasıyla öğretimin yapıldığı bir eğitim faaliyetidir (Gökmen, Duman & Horzum, 2016). Bu araştırmada, uzaktan eğitim konusunda Dünya ve Türkiye örneği üzerinde çalışılmıştır. Bu amaçla araştırmada üç alt soruya odaklanılmıştır. Bu sorular şunlardır; a)Uzaktan eğitimde kavramsal çerçeve nasıldır? b) Dünyada uzaktan eğitim konusunda yapılan çalışmalar nelerdir? c) Türkiye’ de uzaktan eğitim konusunda yapılan çalışmalar nelerdir?

1. Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim öğrenen, öğreten ve öğrenme kaynakları arasındaki sınırlılıkları ortadan kaldırmaya çalışan, bunu gerçekleştirebilmek için mevcut teknolojileri pragmatist bir yaklaşımla kullanan disiplinler arası bir alandır (Bozkurt, 2017). Uzaktan eğitim yaşam boyu öğrenme felsefesi için atılmış adımlardan bir tanesi sayılmaktadır. Çünkü eğitim öğretim hakkı bütüne yönelik olup, herkesin sahip olması gereken ve kolaylıkla ulaşabilmesi gereken bir durumdur. Uzaktan eğitim, bir öğretim yöntemi olmakla birlikte farklı mekânlardaki öğrenci, öğretmen ve öğretim materyallerinin iletişim teknolojileri aracılığı ile bir araya getirildiği resmi veya kurumsal eğitim faaliyetleridir (Aslan, 2013). Bu eğitim faaliyetleri daha öncesinde planlı ve programlı bir şekilde ayarlanarak ve nasıl yapılacağına dair, eğitimi alacak kişilere bilgiler verilerek oluşturulmaktadır. Uzaktan eğitimin temel bileşenlerine baktığımızda etkileşimli iletişimin mutlaka olması gerektiği; öğretmenlerle, kaynaklarla ve öğrencilerle kişilerin bağlantıda olması gerekliliği vardır. Ayrıca mekâna görelilik ile birlikte zamansal olarak da öğrencilerin öğrencilerden uzak olması ya da uzaktan eğitimin geleneksel olmayan kurumlarca yürütülmesi, özellikleri arasında yer almaktadır. Uzaktan eğitim denilince aklımıza gelen en önemli şeylerden üçünü şöyle sıralayabiliriz: birincisi bireysellik, ikincisi esneklik ve üçüncüsü bağımsızlıktır. Çünkü uzaktan eğitimi alan kişi ile uzaktan eğitimi veren kişinin illa aynı zaman diliminde bulunması gerekli değildir. Bu özellik esneklik özelliğini açıklamaya bir örnek olabilir. Uzaktan eğitim için belirli bir yaş grubunun olması şartı da yoktur ve bu özellik bireysellik özelliğine örnek oluşturabilir. Son olarak da uzaktan eğitim için kişiler aynı ortamda da mutlaka bulunmak zorunda değildirler. Bağımsızlık özelliği de burada devreye girmektedir. İşte bu gerekçelerden dolayı esneklik, bağımsızlık ve bireysellik özellikler ile uzaktan eğitim diğer eğitim-öğretim faaliyetlerinden ayrılmaktadır.

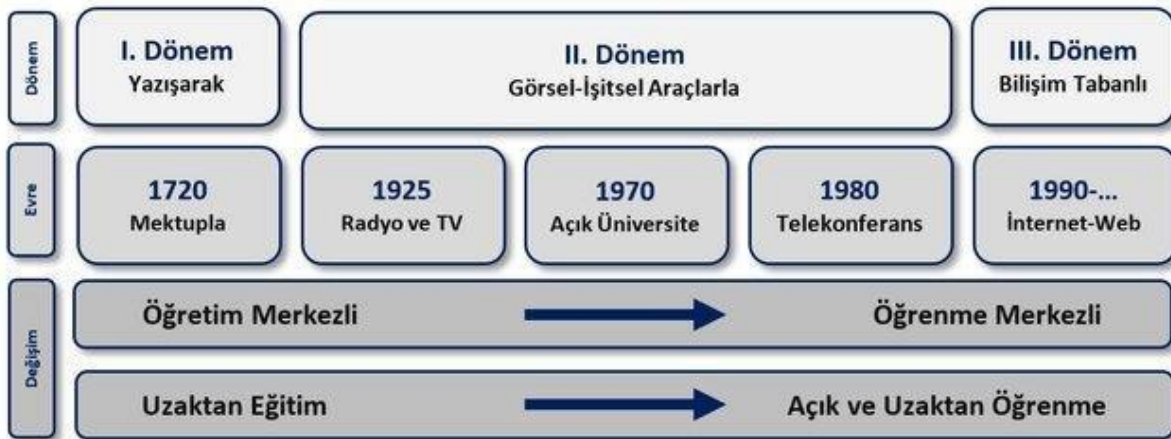
Uzaktan eğitim, bir örgün eğitim kurumunun kendi yerleşkesi dışında sahip olduğu plan ve program çerçevesinde eğitimi bilgi iletişim teknolojileri vasıtasıyla talep eden bireylere verme ve aktarma sürecidir (Kaya & Taş, 2022). Uzaktan eğitimde merkezde olan kişi öğrencidir. Ayrıca uzaktan eğitim ekonomiktir ve çok çeşitli iletişim teknolojilerine de eğitim

hizmeti sunabilmektedir. Burada amaç; bilgi ve becerilerin artması, değişimin çeşitlenmesi ve herkese sunulabilmesidir. Herkese sunulabilmesi için de erişilebilir özelliğinin kuvvetli olması gerekmektedir. Erişilebilirlik ilkesi, uzaktan eğitim için tasarımında, geliştirilmesinde ve uygulanmasında özenle dikkat edilmesi gereken ölçütlerindendir (Gülüşen, Çakır & Şimşek, 2011). Erişilebilirlik ilkesinin çeşitli faktörlerden dolayı sınırlandırılabilirdiği de görülmektedir. Bu sınırlılıklar bir nevi engellerdir. Bu yönü uzaktan eğitimin olumsuz bir durumunu ortaya koymaktadır. Öğrenen kişinin uzaktan eğitim metodu ile eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmek istemesi; fakat elinde bulunan imkanların bu isteğine cevap veremiyor oluşu bu duruma örnek olarak verilebilir. Bir bilgisayarının olmaması, tabletinin veya cep telefonunun olmaması ya da bütün bunların olup da bulunduğu mekânda gerekli internet hizmetinin bulunmayışı veyahut maddi yetersizliklerinden dolayı bir televizyonun dahi olmayışı uzaktan eğitimi istemesine rağmen uzaktan eğitime katılamama gerekçelerinden birisi olabilmektedir.

2. Dünyada Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim uygulamalarının eski bir geçmişe sahip olduğu ve 1700'lü yıllarda başladığı kabul edilmektedir (Özbay, 2015). Dünyada uzaktan eğitim ile ilgili çalışmalar teknolojinin gelişmesiyle doğru orantılı ve aynı zamanda da her gelişme bir diğerini içine alacak şekilde ilerleyerek devam etmiştir. Bozkurt (2016), uzaktan eğitimin değişim, evre ve dönemlerini küresel bağlamda Şekil 1' de özetlemiştir.

Şekil1. Uzaktan eğitimin küresel bağlamda dönem ve evreleri

Uzaktan eğitimin Dünya' da ki küresel bağlamı Şekil 1' de dönem, evre ve değişim olarak gruplandırılmıştır. Birinci dönem yazışarak, ikinci dönem görsel ve işitsel araçlarla ve üçüncü dönem bilişim tabanlı olarak gruplandırılmıştır. 1720 yılında mektupla başlayan evre sırasıyla 1925 yılında radyo ve TV, 1970 yılında açık üniversite, 1980 yılında telekonferans ve 1990 yılında internet- web olarak günümüze kadar devam etmiştir. Öğretim merkezli olan

eğitim öğrenme merkezli olarak değişim gösterirken; uzaktan eğitim ise açık ve uzaktan öğrenme şeklinde değişim göstermiştir.

3. Türkiye’de Uzaktan Eğitim

Dünyada ilk uzaktan eğitim uygulaması yapıldıktan yaklaşık iki asır sonra Türkiye Cumhuriyeti kurulmuş ve uzaktan eğitim düşüncesi zaman içerisinde ülkemizde de gündeme gelmiştir (Bozkurt,2017). 1927 yılında başlayan süreç mektupla öğretim, radyo-televizyon yayınları ve internet tabanlı erişim ile devam etmiştir. Bu süreçlerin başında uzaktan eğitim çalışmaları kavramsal olarak 30 yıl kadar sürmüştür. Bu süreçte tartışmalar ve öneriler ile uzaktan eğitime nasıl adapte olunur, nasıl işlerlik kazandırılır çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmaların gerçekleşmesi için okur-yazar bir kitlenin olması gerekliliği fark edilmiş ve bu farkındalık ile halka okuma yazma öğretme çalışmaları başlamıştır. Okuma yazma seviyesinde ilerleme kaydedildikten sonra uzaktan eğitimin mektupla ya da yazışarak kısmına geçilmiştir. Bu süreç yaklaşık olarak 20 yıl kadar sürmüştür. Eğitimlerine çeşitli sebeplerden dolayı devam edemeyen çocuklara, yetişkinlere ve aynı zamanda mesleki bilgi ve becerisini arttırmak isteyenlere mektupla öğretim yoluyla eğitim verilmesi sağlanmıştır (Özbay, 2015). Uzaktan eğitim görsel ve işitsel olarak radyo televizyon yayınları ile ülkemizde ilerlemeye devam etmiştir. Bu faaliyetler de yaklaşık 20 yıl kadar sürmüştür. TRT eğitim programları, Film Radyo Televizyonla Eğitim Merkezi (FRTEM) programları, Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR) programları, MEB tarafından “Açık Üniversite” kurulması önerisiyle Anadolu Üniversitesi’nde Açık Öğretim Fakültesi kurulması, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde açık öğretim lisesi ve açık ilköğretim okullarının açılması şeklinde çalışmalar yapılmıştır. Kavram, mektup, radyo yayınları derken uzaktan eğitim ülkemizde bilişim tabanlı olarak internet, web ortamlarında faaliyet göstermeye başlamıştır. Bu süreç 1996 yılında başlayıp günümüze kadar devam etmiştir. Anadolu Üniversitesi tarafından uygulanan kitle eğitimine yönelik açık öğretim programları ve bilgi- iletişim teknolojilerine dayalı uzaktan eğitim programı kapsamında çalışmalar yapılmaktadır (Gülüşen, Çakır & Şimşek, 2011). Basılı ve görsel-işitsel öğrenme içerikleri ve malzemelerinin yanı sıra bilgisayar ve internet teknolojilerine dayalı öğrenme içerikleri, malzemeleri ve en önemlisi öğrenme ortamlarının da kullanılmaya başlanması ile öğrenme fırsatlarının sunumunda çeşitlilik ve zenginlik sağlanmış; öğrenme süreçlerinde tek yönlü iletişim yanı sıra çift yönlü etkileşim de mümkün olmuştur (Bozkurt, 2017).

4.Yöntem

Derlemeler; geleneksel ve sistematik olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. Geleneksel derleme türü çalışmalar daha önce yapılan araştırmaların özetlenmesi; kavramlar

arasındaki bağlantıların, çelişkilerin, boşlukların ve tutarsızlıkların ortaya konulması gibi açılardan ilgili alan yazının bilgi birikimini yansıtmakta ve konulara bütüncül bir bakış açısıyla bakılmasını sağlamaktadır (Yılmaz, 2021). Sistematik derleme, alanında uzman kişiler tarafından elde edilen en iyi araştırma kanıtını belirlemek için benzer yöntemler ile yapılmış çok sayıdaki araştırmanın yapılandırılmış ve kapsamlı bir sentezidir (Karaçam, 2013). Geleneksel derleme ile sistematik derleme arasında farklılıklar vardır. Bu farklılıkları şöyle özetleyebiliriz:

*Geleneksel derleme tek soruya odaklanmak zorunda değilken sistematik derlemede odaklanılan soru tektir.

*Sistematik derlemede amaçlar nettir ve ona göre ilerlenir geleneksel derlemede bu netlik şart değildir, amaçlar belirlense de olur belirlenmese de.

*Konu ile ilgili bilgiler çıkarılırken sistematik derlemede bilgiler net olup üzerinde çıkarımlar yapmayı gerektirirken geleneksel derlemede çıkarımlarda bulunma, özet yapma zorunluluğu yoktur, detaylı okumalar gerektirmez.

*Araştırma konusu ve yapılan içerik taramaları incelenip bir sonuca varıldığında sistematik derlemeler kesin ve net bilgiler verirken aynı zamanda da objektiflik vardır ve kanıta dayanırlık ispat edilebilir; geleneksel derlemelerde durum net değildir, elde edilen sonuçlarda öznellik görülebilir ve dolayısıyla sonuçlar araştırmacıdan araştırmacıya göre farklı sonuçlar verebilir. Planlanan bir araştırma, daha önce yapılmış ve yayınlanmış verilerin gözden geçirilmesini zorunlu kılar (Hatipoğlu, 2021). Sistematik derleme, mevcut araştırmaların ürettiği bulgular sayesinde, odaklanılmış bir sorunun cevabını aramak için yapılan eleştirel bir değerlendirme ve genel bakış olarak tanımlanabilir (Tiftik, 2021). Bu çalışmada sistematik derleme yapılırken araştırılacak konularda dikkat edilen hususlar yani uzaktan eğitime ilişkin bilgiler, geleneksel alan yazın tarama yöntemiyle ilgili web sitelerinden, makalelerden ve kitaplardan taranarak elde edilmiştir.

5. Bulgular

Hangi yaşta olursa olsun, zaman ve mekân kısıtlamalarını aşarak kendi hız ve kapasitelerine göre öğrenimlerini ayarlamalarına fırsat veren uzaktan eğitim; hesaplı ve etkili bir şekilde pek çok ülkede uygulanan yaygın eğitim felsefelerinden birisidir. Uzaktan eğitimin tarihsel gelişiminin başlangıcı 19. yüzyıla dayanmaktadır. Uzaktan eğitim çalışmalarının tarihsel sıralamasını yapacak olursak aşağıdaki gibi bir tablo elde etmiş oluruz.

Tablo1. Dünya Tarihinde Uzaktan Eğitim Faaliyetlerinin Tarihsel Sıralaması

Tarih	Uzaktan Eğitim Faaliyeti
-------	--------------------------

1728	Boston gazetesinde “Steno Dersleri” eğitim çalışması yapılmıştır.
1833	İsveç Üniversitesi’nde, kadınlara ‘Mektupla Kompozisyon’ dersine başlanmıştır.
1843	Correspondence Kolej Üniversitesi’nde ve bazı ticari kurumlarda mektupla öğretime başlanılmıştır.
1892	Chicago Üniversitesi’nde mektupla eğitim ilk defa yaygın hale getirilmiştir.
1894	Oxford Wolsey Hall Kolejinde mektupla öğretim hizmeti sunulmaya başlanmıştır.
1898	İsveç’te Hans Hermond kendi adıyla Hermans adı verilen kurum açılmıştır ve uzaktan dil eğitimi verilmeye başlamıştır.
1906	ABD’de yazışmalı ilköğretim başlamıştır.
1910	Avustralya’da Queensland Üniversitesi’nde ilk uzaktan eğitim programı, yüksek öğretim basamağında başlatılmıştır. (Ayrıca, Avustralya
	İlk ve ortaöğretim basamağında uzaktan eğitimi uygulayan ilk ülke olmuştur.)
1919	Metropolitan Kolej faaliyetleri başlamıştır.
1920	ABD’de eğitsel amaçlı ilk radyo yayınına başlanılmıştır.(176 tane)
1922	İngiltere, Fransa ve Sovyetler Birliği’nde radyo eğitim faaliyetlerine geçilmiştir.
1922	Yeni Zellanda’da, Mektupla Öğretim Okulu ile uzaktan eğitim uygulamalarına başlanmıştır.
1923	ABD mektupla lise eğitimine başlamıştır.
1929	Çin radyolu eğitim kullanılmaya başlamıştır.
1930	Kanada uzaktan eğitimde radyo kullanılmaya başlamıştır.
1947	Kolombiya’da eğitim-öğretimi desteklemek amacıyla uzaktan eğitim uygulanmaya başlamıştır.
1949	Hindistan Hükümeti eğitim-öğretimi desteklemek amacıyla uzaktan eğitim uygulanmaya başlamıştır.
1932-1937	ABD’de IOWA Üniversitesi’nde televizyon yoluyla ilk uzaktan eğitime başlamıştır.
1939	Fransa’da 2. dünya savaşı sürecinde uzaktan eğitim sistemi uygulanmaya başlamıştır.

1957	New York Üniversitesi, CBS televizyon şirketi ile anlaşarak eğitim Programları tasarlamıştır.
1958	İtalya televizyon okulu projesi ile okur-yazar olmayan kesime okuma öğretimi yapılmıştır.
1960	İngiltere’de “British Open Universty” açılmıştır.
1961	Japonya’ da televizyon ile uzaktan eğitim ilk defa üniversitede kullanılmıştır.
1966	Polonya’da, televizyondan öğrenme yoluyla gece kursları alan öğrencilere uzaktan eğitim verilmiştir.
1966	Fransa’da Milli Eğitim Bakanlığı farklı bölgelerde yaşayan öğrencileri için televizyon programlarına başlamıştır.
1969	İngiltere’de Open Üniveritesi uzaktan eğitim programına başlamıştır.
1970	Wisconsin Üniversitesinde telekonferans yoluyla uzaktan eğitim verilmiştir.
1972	İspanya’da Ulusal Uzaktan Öğretim Üniversitesi kurulmuştur.
1980	Kanada, televizyon kanallarını uzaktan eğitimi desteklemek amacıyla kullanmaya başlamıştır.
1985	İngiltere, Amerika ve Avusturya’da telekonferans yoluyla uzaktan eğitim uygulamasına başlanılmıştır.
1986	Çin, uydu sistemini kullanarak tüm ülkeye uzaktan eğitim uygulamasına başlamıştır.
1986	Doğu Washington’ da sekiz okul da Japonca, İspanyolca ve İngilizce dillerinde radyo konferansı yoluyla matematik dersleri verilmiştir.
1990-1991	Amerika Ulusal Teknoloji Üniversitesi’nde telekonferans yoluyla mühendislik ve iş yönetimi yüksek lisans dersleri verilmiştir.
1995	İngiltere’de Clyde Sanal Üniversitesi kurulmuştur.
1997	ABD’de Kentucky Sanal Üniversitesi, Western Governors Üniversitesi, Güney Carolina ve Pennsylvania Üniversitelerinde uzaktan eğitim vermeye başlanılmıştır.

Tablo 1’ den anlaşılacağı üzere Dünya tarihinde uzaktan eğitim faaliyetleri ilk olarak yetişkinlere yönelik olarak mektuplar yoluyla başlamıştır. Mektupla öğretim faaliyetleri gazetelerle başlayıp ardından üniversitelerde ve kolejlerde ders olarak işlenmiş ve ticari

kurumlar arasında da yerini almıştır. Ayrıca kadınlara yönelik olarak yapılan mektupla uzaktan eğitim faaliyetleri de dikkat çekicidir. Yetişkinlerde olumlu yönde işe yarayan uzaktan eğitim faaliyetleri ilköğretim kademesine inmiştir. ABD’ de yazışmalı olarak başlayan süreç Avustralya’ da yükseköğretim basamağına kadar ilerlemiştir. Avustralya, ilköğretimden yükseköğretime kadar uzaktan eğitim faaliyetleri uygulayan ilk ülke olarak tarihte yerini almıştır. Yetişkin eğitimi ile başlayan sürecin tüm yaş gruplarına kadar uygulanması, mektup ile başlayan sürecin kurum ve kuruluşlarda ders olarak işlenmesinin ardından ABD’de eğitsel amaçlı olarak ilk radyo yayını başlamıştır. 176 tane yayın ile bu çalışma tamamlanmıştır. Ardından İngiltere, Fransa ve Sovyetler Birliği’nde radyo eğitim faaliyetlerine geçilmiştir. Radyo eğitim faaliyetlerinin olumlu yönde gelişme üzerine televizyon yoluyla uzaktan eğitim faaliyetlerine başlanmıştır. Televizyon yoluyla uzaktan eğitim ülkelerin içinde buldukları durumlara göre eğitim öğretim faaliyetlerine önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Fransa’nın savaş yılları, Polonya’ da gece kursları, Fransa’nın coğrafi şartlar sebebiyle farklı bölgelerinde yaşayan öğrencileri, Doğu Washington’ da ana dili farklı öğrencilerin olması ülkelerin televizyon yoluyla uzaktan eğitim faaliyetlerini tercih etme sebepleri olmuştur. Bu durum 1932 - 1990 arasındaki yıllar boyunca devam etmiştir. 1990 yılı sonrasında uzaktan eğitim faaliyetleri üniversitelerin bünyesinde daha da geliştirilerek ta ki günümüze kadar ilerlemeye devam etmiştir. Dünya genelinde başlayan Covid-19 salgını sebebiyle de uzaktan eğitim uygulamaları gittikçe hız kazanmış, ülkelerin gündeminde eğitim öğretim faaliyetlerinde geliştirilmeye açık olan alan olarak güncelliğini sürdürmektedir. Türkiye’de uzaktan eğitim uygulamaları ise Tablo 2’deki gibidir.

Tablo2. Türkiye’de Uzaktan Eğitim Faaliyetlerinin Tarihsel Sıralaması

Tarih	Uzaktan Eğitim Faaliyeti
1927	Radyo yayını başlamasıyla beraber Eğitim Bakanı Mustafa Necati tarafından uzaktan eğitim uygulamaları gündeme gelmiş fakat herhangi bir uygulamaya geçilmemiştir.
1956	Ankara Üniversitesi hukuk fakültesinde banka ve ticaret hukuku alanlarında uzaktan eğitim başlamıştır.
1961	Milli eğitim bakanlığı bünyesinde mektupla öğretim merkezi kurulmuştur.
1966	Mektupla öğretim genel merkezi oluşturulmuştur.
1968	TRT’nin eğitim programlarını yayınlamaya başlaması.
1973	Film Radyo Televizyonla Eğitim Merkezi yüksek okul hariç tüm eğitim kademelerinde eğitsel programlar yayınlamaya başlamıştır.
1975	Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (Yay-kur) eğitimleri başlamıştır.
1978	Açık üniversitelerin kurulması kararı alınmıştır.
1981	Anadolu Üniversitesi açık öğretim fakültesi açılmıştır.
1981	Anadolu Üniversitesi TRT işbirliği ile okul televizyonu kurulmuştur.
1990	Fırat Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi yerel televizyonları kullanmaya başlamıştır.
1992	Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde açık öğretim lisesi açılmıştır.
1992	ODTÜ’de internet eğitimde kullanılmaya başlamıştır. IDEA (İnternete dayalı asenkron eğitim) paketi uygulanmıştır.
2001	Ahmet Yesevi Üniversitesi’nde uzaktan eğitim programları başlamıştır.
2002	Ankara Üniversitesinde ANKUZEM kurulmuştur.
2005	Sakarya Üniversitesi uzaktan eğitim programları başlamıştır. Uzaktan Eğitim Komisyonunun, Yüksek Öğretim Kurumu’nda (YÖK) kurulması.

Tablo 2.’de görüldüğü üzere ülkemizde uzaktan eğitim faaliyetleri ilk olarak 1927 yılında radyo yayını ile başlamıştır. 1956 yılında Ankara Üniversitesi hukuk fakültesinde ders olarak ilk defa uygulanmıştır. 1961-1966 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde

mektupla uzaktan eğitim faaliyetlerinin başlamıştır. 1968 yılında TRT' nin eğitsel programlarına başlaması ile uzaktan eğitim faaliyetleri 1975 yılına kadar bu şekilde devam etmiştir. 1978 yılında açık üniversitelerin kurulması kararı ile 1981 yılında Anadolu Üniversitesi açık öğretim fakültesinin açılması üniversiteler bazında uzaktan eğitim faaliyetlerine de ilk adım atılmıştır.

1990 yılında Fırat Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi'nin yerel televizyonları kullanarak uzaktan eğitim faaliyetlerine başlaması ülkede uzaktan eğitim faaliyetlerinin olumlu yönde gerçekleştirildiğini göstermiş olup, 1992 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde de açık öğretim lisesinin açılmasına temel oluşturmuştur. Uzaktan eğitim faaliyetleri internete dayalı asenkron derslerin uygulamaya konması, 1992 yılında ODTÜ' de başlamıştır. 2000li yıllara geldiğimizde ise Ahmet Yesevi Üniversitesi' nin uzaktan eğitim faaliyetlerine başlaması, Ankara Üniversitesi' nde ANKUZEM kurulması ve Sakarya Üniversitesi'nde ders programlarının açılması ve Yüksek Öğretim Kurumunda uzaktan Eğitim Komisyonunun kurulması ülkemizin uzaktan eğitime yönelik olarak git gide gelişen faaliyetleri arasında yer almıştır. 2005 yılından günümüze kadar geçen sürede ise, Türkiye' de uzaktan eğitim faaliyetleri giderek daha çok bölümlerde, üniversitelerde ve kurumlarda yaygınlaşmaya başlamıştır.

Sonuç

Sanat ve zanaat anlamlarıyla ilişkili olan teknoloji kavramı, insanlığın ihtiyacına yönelik olarak nasıl daha kolay ve erişilebilir hale getirilir diye sürekli olarak icat verip durmaktadır. Eğitim ile teknoloji kavramları da bu özellikleri sebebiyle birbiriyle iç içedir. Teknoloji ne kadar çok ileri giderse eğitim durumları da o derecede olumlu yönde etkilenmektedir. İşte uzaktan eğitim de insanların hayrına atılan adımlardan biri olup tüm Dünyada etkili olan bir eğitim programıdır.

1700lü yıllarda kendini gösterip günümüze kadar gelmiştir. Boston Gazetesindeki "Senato Dersleri" ile adını duyurmuş ardından İngiltere'de İncil dersleri verme adımlarıyla devam etmiş ve eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla "Herkes için her yerde eğitim" prensibiyle mektupla eğitime geçilmiştir. Teknolojinin de ilerlemesiyle birlikte radyo yayıncılığı ile uzaktan eğitim programları yapılmıştır. 1920' de başlayan radyo programları toplamda 176 tane olup Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirilmiştir. 1995 yılında İngiltere'de sanal üniversite kurulmuştur. Üniversitelerde gerçekleştirilen uzaktan eğitim faaliyetleri giderek daha çok ülkede yaygınlaşmıştır ve günümüzde Dünyadaki tüm ülkelerde uzaktan eğitim faaliyetleri yapıldığı görülmüştür.

Uzaktan eğitimin ülkemizde çok geniş öğrenci kitlesine hizmet sunabilen bir eğitim-öğretim programı bulunmaktadır. Bu geniş kitle geleneksel eğitimden yararlanmayı tercih etmeyen kişilerden ya da eğitim-öğretimi herhangi bir olumsuz vakadan dolayı uzaktan almaya mecbur kalan öğrencilerden oluşur. Ülkemizde 1927 yılında kavram basamağıyla başlayıp mektup ile ardından radyo- televizyon ile son olarak da bilişim tabanlı çalışmalar ile ilerleyen uzaktan eğitim faaliyetleri son yıllarda Türkiye’ de 30 civarında üniversitede, 200’e yakın yeni uzaktan eğitim programı açılarak devamlılığını sağlamıştır. 2019 yılı itibariyle ülke gündeminde ve tüm dünyada yaşanan Pandemi-Covit 19 vakası sebebiyle eğitim öğretim faaliyetleri resmi kurumlarda acilen uzaktan eğitim şekline dönmüştür. Acil uzaktan öğretim (AUÖ) (Emergency Remote Teaching) yüz yüze sunulamayan eğitim-öğretim faaliyetlerinin öğrencilere çevrimiçi ortamda sunulabilmesi için bir alternatif olarak ortaya çıkmıştır (Esendemir, 2023). Acil uzaktan öğretim çalışmaları sonucunda dersler çevrimiçi öğrenme olarak tasarlanmıştır ve öğrencilerle buluşturulmuştur. Bu çalışmalardan biri olan Eğitim Bilişim Ağı Televizyonu (Eba Tv), canlı ders uygulama programlarıyla uzaktan eğitim uygulamalarında tüm ülkede aktif olarak kullanılmıştır. Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere yönelik mesleki ve kişisel gelişimleri için seminer, kurs ve eğitim aldıkları ve sonunda sertifika ile belgelendirilen Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) özel olarak hazırlanmış bir portal olarak hizmete sunulmuştur. Ülkemizde yapılan uzaktan eğitim faaliyetlerinin her geçen gün daha da gelişerek öğrenenlerin hizmetine sunulduğu görülmektedir. Bilişim tabanlı internet çalışmaları öğrenenlerin en yüksek seviyede öğrenmeleri için internet ortamlarında yerini almaktadır.

Kaynaklar

- Aslan, S. (2013). Kırklareli Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Kluzem Uzaktan Eğitim e-Sözlük, <https://kluzem.klu.edu.tr/dosyalar/birimler/kluzem>
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Dünü, Bugünü ve Yarını. *AUAd*, 3 (2), 85-124.
- Esendemir, O. (2023). Covid-19 Pandemi Döneminin İlkokul Matematik Eğitimi Sürecine Yansımaları: Uygulamalar, Yeterlilikler ve Karşılaşılan Sorunlar. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 14 (27), 197-223.
- Gökmen, Ö. F., Duman, İ. & Horzum, M. B. (2016). Uzaktan Eğitimde Kuramlar, Değişimler ve Yeni Yönelimler. *AUAd*, 2 (3), 29-51.
- Hatipoğlu, H. (2021). Sistematik Derleme ve Meta Analiz. *ESTUDAM Bilişim Dergisi*, 2 (1), 7-10.

- Karaçam, Z. (2013). Sistemik derleme metodolojisi: Sistemik derleme hazırlamak için bir rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6 (1), 26-33.
- Kaya, S. & Taş, M. (2022). Uzaktan eğitim: tarihsel gelişimi ve etkililiği. *Trb2 Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi, Tam Metin Bildiriler Kitabı*, 286-305.
- Özbay, Ö. (2015). Dünyada ve Türkiye’ de uzaktan eğitimin güncel durumu. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi* (5), 376-394.
- Tiftik, C. (2021). Akademisyenler ve psikolojik yıldırma: Sistemik bir derleme araştırması. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (11), 249-279.
- Yılmaz, K. (2021). Sosyal Bilimlerde ve Eğitim Bilimlerinde Sistemik Derleme, Meta Değerlendirme ve Bibliyometrik Analizler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (2), 1457-1490.